Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Vastinekuuleminen, HE 72/2018 vp

Puolustusvoimien toimivaltuudet lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten kulkuun puuttumiseksi

Puolustusvaliokunta 3.10.2018

Hallitussihteeri Teija Pellikainen

Keskeinen palaute

- Poliisin asema ensisijaisena yleisen turvallisuuden ja järjestyksen vastuuviranomaisena
- Toimivaltuuksien rajat yleisellä paikalla
- Toimivaltaperusteiden täsmentämisen ja virtaviivaistamisen tarve
- Yhteensovittaminen muiden viranomaisten hankkeiden kanssa
- Päätöksenteko
- Perustuslainmukaisuuden arviointi

Poliisin toimivaltuuksien ensisijaisuus

- Lausuntojen mukaan esityksessä on tarpeen entisestään kirkastaa poliisin roolia
- Poliisin ns. otto-oikeus nostettava pykälätasolle, kun toimitaan yleisellä paikalla
- Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella tai sitä suojaavalla ilmailunrajoitusalueella käytettävät toimivaltuudet eivät olleet ongelmallisia

Toimivaltuuksien täsmentäminen

- Pykälätasolla tulisi yleisellä paikalla toimista koskevaa säännöstä täsmentää yksityiskohtaisemmaksi ja sitoa se yksiselitteisemmin Puolustusvoimien toimintaan
- Tekniikkaneutraalia sääntelyä pidettiin perusteltuna
- Toimivaltaperusteita tulisi selkeyttää

Ehdotus:

15 a § Lennokin ja miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttuminen

Puolustusvoimilla on oikeus ottaa ilmailulain (864/2014) 2 §:n 1 momentin 21 kohdassa tarkoitettu lennokki ja 22 kohdassa tarkoitettu miehittämätön ilma-alus teknistä laitetta tai voimakeinoa käyttäen tilapäisesti haltuunsa, estää sen käyttö tai muutoin puuttua sen kulkuun, jos se saapuu oikeudetta Puolustusvoimien pysyvässä käytössä tai 14 §:ssä tarkoitetussa käytössä olevan alueen yläpuoliseen ilmatilaan tai luvatta sellaiselle ilmailulain 11 §:ssä tarkoitetulle ilmailun rajoitusalueelle, joka sijaitsee edellä tarkoitetun alueen yläpuolella~~**., tai jos sen kulkuun puuttuminen on tarpeen 18 a §:ssä tarkoitetun Puolustusvoimien turvaamistehtävän suojaamiseksi.**~~

Puolustusvoimilla on oikeus 1 momentissa tarkoitettujen alueiden ulkopuolella **Puolustusvoimien toimialaan kuuluvia tehtäviä suorittaessaan** ottaa lennokki ja miehittämätön ilma-alus teknistä laitetta tai voimakeinoja käyttäen tilapäisesti haltuunsa, estää sen käyttö tai muutoin puuttua sen kulkuun, jos sen liikkumisen tai muiden olosuhteiden perusteella on todennäköistä, että se vaarantaa maanpuolustusta, Puolustusvoimien **erittäin tärkeää** toimintaa, tai jos sen kulkuun puuttuminen on **tarpeen Puolustusvoimien palveluksessa olevien turvallisuuden suojaamiseksi tai 18 a §:ssä tarkoitetun Puolustusvoimien turvaamistehtävän suojaamiseksi.** ~~**välttämätöntä hengen tai terveyden suojaamiseksi**~~**.**

Voimakeinojen ja teknisen laitteen käytön on oltava tarpeellisia suhteessa virkatehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, viestinnälle aiheutuvaan haittaan sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin nähden. Voimakeinoja ja teknistä laitetta on käytettävä vain siinä määrin ja siihen saakka kuin se on välttämättä tarpeen tehtävän suorittamiseksi. Toimivaltuuksia käyttävällä virkamiehellä tulee olla tehtävään nähden riittävä osaaminen ja koulutus. Toimenpiteillä ei saa aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa muulle radioviestinnälle tai yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

15 c § Yhteistyö poliisin kanssa lennokin ja miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumisessa

Puolustusvoimien on ilmoitettava ennakolta päällystöön kuuluvalle poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle päätöksestä, jonka perusteella 15 a §:n mukaisia toimivaltuuksia voidaan käyttää yleisellä paikalla. **Asian laadun niin vaatiessa lennokin tai miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumisen suorittaa poliisi tai se tehdään poliisin yleisjohdossa.**

Puolustusvoimien on sovittava poliisin kanssa voimakeinojen käyttä-mistä koskevista menettelyistä yleisellä paikalla

Päätöksenteko ja tiedottaminen

- Päätökset tehdään sotilaskäskyinä, joista ei ole valitusoikeutta
- Puolustusvoimat tiedottaa kansalaisyhteiskuntaan vaikuttavasta toiminnastaan jo nykyisin
  - Esim. harjoitustoiminta
  - Yksityiskohtaisten tietojen antaminen käskyistä ei ole perusteltua
- Puolustusvoimien tehtävät eivät **keskity** yleiselle alueelle, etenkään urbaanille alueelle
  - Viranomaisyhteistyö on osa toiminnan suunnittelua
  - Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa erityisesti mainittu merivoimien alukset ja tutkakaluston huoltotyöt

Muuta

- Perustuslainmukaisuuden arviointi
  - Omaisuuden suoja, elinkeinovapaus, liikkumisvapaus ja yksityisyyden suoja
- EU-oikeus
- Ahvenanmaan asema